

2016. január

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Január 2.	05:30 UT	utolsó negyed
Január 10.	01:31 UT	újhold
Január 16.	23:26 UT	első negyed
Január 24.	01:46 UT	telehold

A bolygók láthatósága

Merkúr: Január 1-jén még másfél órával nyugszik a Nap után, de láthatósága gyorsan romlik, és 10-e után elvész a lenyugvó Nap sugarai között. 14-én jut alsó együttállásba. 20-án már újra kereshető napkelte előtt, ekkor egy órával kel a Nap előtt. A hónap végére ez az idő másfél órára nő, kitűnő megfigyelhetőség mellett.

Vénusz: A hajnali délkeleti ég ragyogó égiteste. A hónap elején három, a végén közel két órával kel a Nap előtt. Fényessége $-4,1^m$ -ról $-3,9^m$ -ra, átmérője $14,3''$ -ről $12,4''$ -re csökken, fázisa $0,77$ -ről $0,85$ -ra nő.

Mars: Előretartó mozgást végez a Virgo, majd 17-től a Libra csillagképben. Éjfél után kel, az éjszaka második felében látszik a délkeleti égen. Fényessége $1,3^m$ -ről $0,9^m$ -ra, látszó átmérője $5,6''$ -ről $6,8''$ -re nő.

Jupiter: Mozgása 8-án változik előretartóból hátrálóvá a Leo hátsó lábainál. A késő esti órákban kel, az éjszaka nagy részében látható mint ragyogó fényű égitest. Fényessége $-2,2^m$, átmérője $41''$.

Szaturnusz: Előretartó mozgást végez az Ophiuchusban. Hajnalban kel, napkelte előtt látható alacsonyban a délkeleti égen. Fényessége $0,5^m$, átmérője $15''$ -ről $16''$ -re nő.

Uránusz: Az éjszaka első felében figyelhető meg a Piscesben. Előretartó mozgása egyre gyorsabbá válik. Késő este nyugszik.

Neptunusz: Az esti órákban figyelhető meg, előretartó mozgást végez az Aquariusban. Késő este nyugszik.

Kaposvári Zoltán

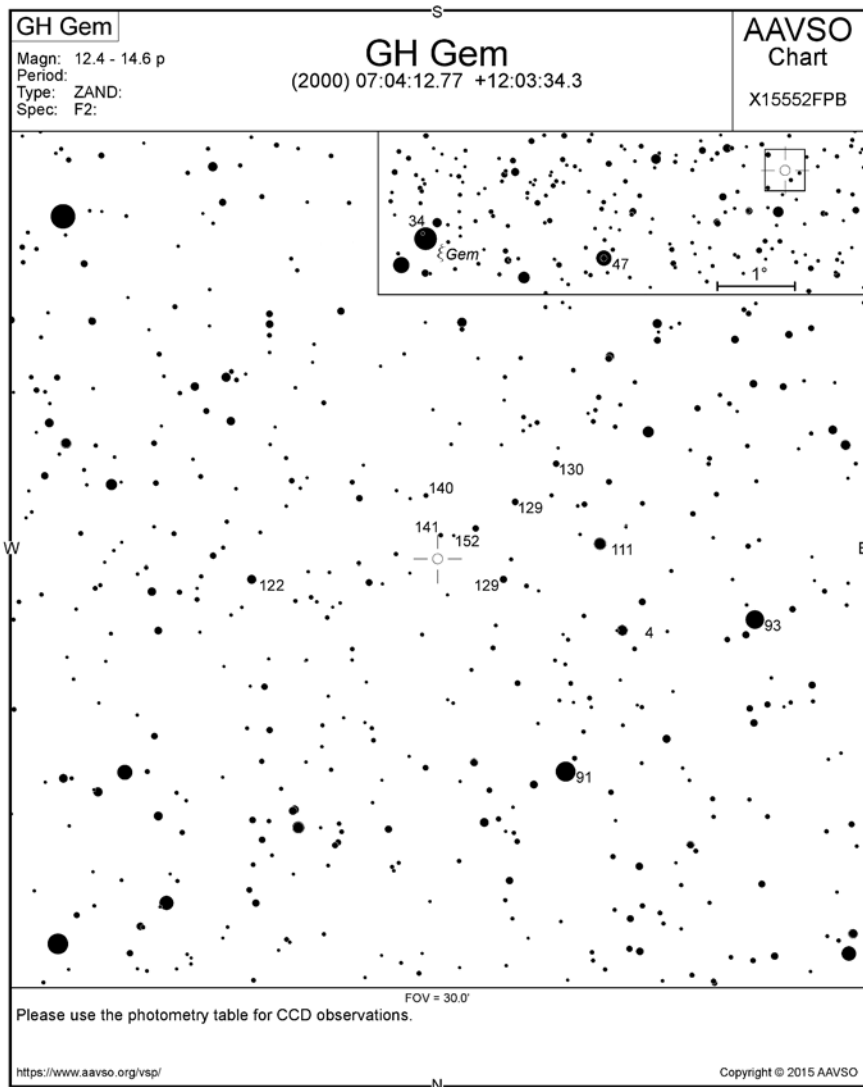
Mélyég-ajánlat: a Sharpless 269

Ezúttal a nagy műszerek birtokosainak kedvezünk ajánlatunkkal, csatlakozva a nagy Dobson-távcsövekről szóló cikkünkhöz. A Sharpless 269 az Orion csillagképben, 3900 fényévre található, kisméretű (kb. 10 fényév átmérőjű) HII régió, amelynek belsejében egy infravörös halmaz rejtőzik. Koordinátái: RA: $06^h14^m39^s$, D: $+13^{\circ}49'50''$, másfél fokra az NGC 2169 nyílthalmaztól keletre. A vizuálisan kb. $2,7 \times 1,9$ ívperces ködöcske nem is igazán a fényessége, hanem apró mérete miatt igényel nagy műszert és nagy nagyítást. A kissé szagatott peremű ködöt pontosan közepén egy porsáv választja ketté, ezért kissé egy bipoláris planetáris ködre emlékeztet. A kicsiny HII régió az egyik legismertebb víz- (H_2O -) mézer. Arra biztatjuk megfigyelőinket, hogy sötét égboltról közepes műszerekkel (10 – 15 cm-es távcsövek) is kíséreljék meg a köd detektálását, mnivel semmilyen információja nincs szakcsoporthoz az objektum vizuális láthatóságáról. Próbáljunk ki többféle mélyég-szűrőt is.

Sánta Gábor

A hónap változója: a GH Geminorum

Ez a sárga óriás egyike a legkevésbé ismert és észlelt szimbiotikus rendszereknek. Változásait C. Hoffmeister fedezte fel 1944-ben. A csillagot eleinte a T Tauri osztály RW Aurigae altípusának $12,5$ – $15,5^m$ között változó tagjaként katalogizálták, amit 1986-ban J. Kenyon revidéált, aki a spektrom alapján már a szimbiotikus csillagok közé sorolta. A csillagászok figyelmét ez azonban nem keltette fel, sokkal inkább az amatőr változóészlelőket, akik – bár szerényebb eszközökkel - hosszú évek során már elegendő számú észlelést tudtak felmutatni ahhoz, hogy 2007-ben a páduai egyetem és az Asiago Observatórium közös munkacso-

portja kiemelt figyelmet fordítson a változóra. Az általuk készített Fourier-spektrum alapján megállapították, hogy a GH Gem hosszabb, 332 nap periódusú, 0,8^m amplitúdójú változásaira egy rövid, 75 napos ciklus rakódik rá, mintegy 0,6^m amplitúdóval. A csillag fénymenete vizuálisan is jól nyomon követhető, viszonylag tág határok között

ingadozik (fotografikusan is hálás objektum, amit Timár András tagtársunk szisztematikus munkája is jelez). Mindazonáltal világviszonylatban is méltatlanul kevés fényességbecslés születik róla, így hazai megfigyelőink értékes észlelésekkel járulhatnak hozzá a csillag minél átfogóbb megismeréséhez.

Bagó Balázs